DOI: 10.38146/BSZ.2015.4.4

BEZSENYI TAMÁS

„A prostituáltak otthont kérnek a miniszterelnöktől”[1]

A török prostitúció történeti beágyazottsága és jelenlegi helyzetének politikai, társadalmi vetületei

A tanulmány[2] címe egyben egy török újság cikkének a címe is, amelyben ankarai prostituáltak tüntettek a helyzetük reménytelensége miatt. Látszólag szociális intézkedést követelnek, ám valójában a munkavégzésük folytatását kérik az államtól. A következőkben arra teszek kísérletet, hogy megvizsgáljam: vajon a török prostitúció tekintetében milyen kriminálpolitikai koncepciókat kíván megvalósítani az állam, amikor ennek kapcsán nem teszi világossá az elképzeléseit. A jóléti állam válsága után új irányba haladó kriminálpolitika egyre inkább figyelembe vette a nemi megosztottság jelentőségét az áldozatvédelemben. A prostitúció kapcsán pedig még inkább fontos a társadalmi nemek jelentősége, hiszen a transznemű prostitúció képviselői sok esetben alternatív védelmi szövetséget próbálnak kialakítani biztonságuk érdekében. A különböző európai országokban biztatónak tűnő kriminológiai gyakorlatok és kriminálpolitikai elképzelések[3] Európán kívüli alkalmazását nem kívánom számon kérni Törökországon, hiszen az Európai Unión belül is ötletek szükségesek a sikeresnek bizonyuló vagy legalábbis annak értékelt minták átvételéhez.[4] Az európai emberi jogi fejlődés maga is tartalmazott előre nem látható kétségeket a nők egyenjogúságával kapcsolatban, ahogy arra a gender irodalom rámutatott.[5] Hiába szerepelt látszólag a genderneutrális emberfogalom ezekben a szövegekben, a nők jelentőséget és választójogot akkor kap-

1 http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1064382&CategoryID =77 A házat, amelyet az egyik ankarai bordélyház bérelt, lerombolták, és az addig ott dolgozó nők kérték a miniszterelnököt, hogy biztosítson nekik új helyet, hiszen adót és egyéb járulékokat fizetnek az államnak.

2 Itt szeretnék köszönetet mondani Szőllősy Balázs költő és fordító barátomnak.

3 Részletesebben itt Mireille Delmas-Marty: The European Union and penal law. European Law Journal, vol. 4, 1998, pp. 87–115.

4 Frieder Dünkel – Hanns von Hofer: Preface. In: Crime policy in Europe: Good Practices and Promising Examples. Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2004, p. 9.

5 Jean Bethke Elshtain: Power Trips and Other Journeys: Essays in Feminism as Civic Discourse. University of Wisconsin, Wisconsin, 1990, pp. 134–148.

6 Carole Pateman: Equality, difference, subordination: the politics of motherhood and women’s citizenship. In: Gisela Bock – Susan James (eds.): Beyond Equality and Difference: Citizenship, Feminist Politics and Female Subjectivity. Routledge, New York, 1992, pp. 17–31.

tak[6], amikor a modern demokratikus és diktatórikus rendszerekben mint az anyaság képviselői váltak meghatározóvá.[7] A modern nemzetállamban a hatalommal nem bíró csoportok rendszabályozását és társadalmi produktivitásuk elősegítését célozza az a biopolitika[8], amely mint a hatalom általános gyakorlata megteremti a modern állam speciálisan konstruált egyik alanyát, a fegyelmezhető és a produktivitásra kész nőt. Vagyis fontos célcsoportként kell tekinteni az önszabályozásra, kormányozhatóságra alkalmas asszonyokra, akik elősegítik a társadalmi reprodukciót.

A második világháború után a nyugat-európai országok új gazdaság- és társadalompolitikai célkitűzései a hatvanas évekre a jóléti állam koncepciójává fejlődtek. Ezekben az országokban az állami szinten működő devianciakontroll integráns részeként tekintettek a társadalompolitikába ágyazott kriminálpolitikára, és első számú céljának a bűnözés okainak felszámolását tartották. A területre vonatkozó elvárásként fogalmazták meg, hogy tudományos diskurzusa legitimálja a büntetőpolitikát. A gyakorlati kérdések előtérbe helyezése szándékolatlanul elősegítette a kriminálpolitika bürokratizálódását, és felvetette a szakértői hatalom szociálpszichológiai problémáját.[9] Később azonban a jóléti állam válsága és az arra adott neokonzervatív angolszász válaszkísérletek miatt a bűnmegelőzés helyett a kormányzat közbiztonságot fenntartó ereje került előtérbe.[10] A prostitúcióval kapcsolatos török kriminálpolitika a nyugat-európaitól eltérő vallási és kulturális hagyományai miatt más formát öltött, sokkal meghatározóbbnak bizonyult a nők kormányozhatóságának, önszabályozó magatartásának megteremtése. Habár például a skandináv modell társadalmi tervezésre és bűnmegelőzésre épülő koncepciójától[11] elütően ma inkább ad hoc, a korábbi részleges szabályozások egységesítésére vár a prostitúcióra vonatkozó török kriminálpolitika. Úgy tű-

7 Gisela Bock: Equalitiy and difference in National Socialist racism. In: Gisela Bock – Susan James (eds.): i. m. 89–109. o.

8 Rácz József: Biopolitika. In: Bíró Judit (szerk.): Biopolitika – Drogprevenció. Tanulmányok a kábítószer-fogyasztás megelőzéséről. L'Harmattan–ELTE TÁTK, Budapest, 2006, 13–14. o.

9 A közkeletű példával élve: a beteg speciális tudást feltételez orvosáról, ám az általa javasolt kezelés betartását az garantálja, hogy a beteg mekkora szakértelmet (amelynek ő nincs birtokában, épp ezért ezzel kapcsolatos megítélése is kétséges) feltételez az orvosáról. Lásd Paul F. Secord – Carl W. Backman: Szociális hatalom. In: Lengyel Zsuzsanna (szerk.): Szociálpszichológia szöveggyűjtemény. Osiris Kiadó, Budapest, 2002

10 Gönczöl Katalin: A nagypolitika rangjára emelkedett büntetőpolitika. Jogtudományi Közlöny, 2002/5., 197–205. o.; Gönczöl Katalin: Pesszimista jelentés a posztmodern büntetőpolitika klimatikus viszonyairól. Mozgó Világ, 2010/4., 12–22. o.

11 Raimo Lahti: Towards a Rational and Humane Criminal Policy? Trends in Scandinavian Penal Thinking. Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention, nos. 1–2, 2000, pp. 145–146.

nik, a jelenlegi, nyugati szemmel átmenetinek tűnő állapot tartós fenntartásában merülnek ki a török kormányzat és az önkormányzatok elképzelései. A prostituáltakat a biopolitika szempontjából fakadóan az állam nem tekinti szabályozható személyeknek, és a mai napig megkülönböztetett hátrány éri őket az élet különböző területein.

A következőkben a török kriminálpolitika egyik szegmensét, a prostitúció jelenlegi helyzetét kívánom bemutatni, figyelembe véve a a kapcsolódó törvényeket és elméleti megközelítéseket. A történeti kontextusával együtt tárgyalom a szükségszerűen értékválasztáson alapuló kriminálpolitikai döntéseket, így törekszem elkerülni az izolált elemzésükben rejlő leegyszerűsítés veszélyét. Történeti áttekintésem a török társadalom történelemtudatához kapcsolódó vallási vagy más alapokon nyugvó erkölcsi elvekre, illetve az államberendezkedés történeti változásaira koncentrál, hiszen ezek alkalmasak a társadalmi együttélést meghatározó nézetek átpolitizálására. A prostitúciót igénybe vevő oldalról tíz férfival tudtam interjút készíteni, akik engedték, hogy hivatkozzam rájuk. A prostitúció illegális formájában dolgozó, ehhez hátteret nyújtó nőkkel és férfiakkal készíthettem interjút, hogy a nevüket is használhattam. A legális prostitúcióban dolgozó személyekkel készített interjúim során ezt a bordélyházban élő nők mindegyike megtagadta. Habár megítélésem szerint már maga ez a kutatási szituáció is kellően jól rávilágít a helyzet anomáliáira, mégis az ott dolgozó nők által elmondottakat név nélkül beépíthettem a kutatásomba.

Történeti háttér

A XIX. század végi oszmán és a XX. század első felében kiépülő török nemzetpolitikának egyaránt fontos eleme volt a női test védelme. A foucault-i értelmezést alkalmazó *Tuğba Demirci* és *Selçuk Akşın Somel* az oszmán abortuszpolitika kapcsán kifejti, hogy az oszmán politika számára a katonai utánpótlás és a nemzet fenntartása érdekében egyaránt megkerülhetetlen volt a női test használatának szabályozása. E két cél miatt az első világháború után megszülető új török állam az Oszmán Birodalomhoz hasonlóan szigorú abortuszpolitikát érvényesített, amelynek hatása a XXI. század elején is érvényesül.[12] Az emberi és szexuális jogokkal foglalkozó török társadalom-

12 Tuğba Demirci – Selçuk Akşın Somel: Women's bodies, Demography, and Public Health: Abortion Policy and Perspectives in the Ottoman Empire of the Nineteenth Century. Journal of the History of Sexuality, September 2008, p. 418.

kutatók a mai török oktatási rendszert is kritizálják, mondván, az általános iskolai képzés egyoldalúan anyaként és a család összetartójaként jeleníti meg a nőket.[13]

Az első világháborút megelőző években több oszmán szerző is boncolgatta a nőknek az isteni rendtől eltérő, tehát természetellenesnek tekintett *„abortusztaktikáit”*. A téma a kortárs tudományos diskurzust is megosztja. *Salahaddin Asım* 1989-es értekezésében (A női nem helyzete az oszmán társadalomban) a vallási alapokon nyugvó, a nők elkülönítését szolgáló szabályokkal magyarázta a gyakori abortálási szándékot.[14] Esszéjében (Oszmán tradíciók, ceremóniák és jelentéseik) *Abdülaziz Bey* azt bizonygatta, hogy egy iszlám társadalomban élő nő nem áldozza fel a becsületét semmiféle élvezetért, ám tagadni sem kívánta, hogy ahogy a világon bárhol, úgy itt is vannak megtévedt asszonyok, akik a rossz utat választják.[15] Habár ez a megfogalmazás egy idealizált képet vetít elénk, az a jelenlegi kutatások alapján megállapítható, hogy a török prostituáltak többsége valóban külföldi. Az első világháború végén a szövetséges csapatok ellenőrzése alá kerülő országban, különösen az egykori Oszmán Birodalom fővárosában több titkos bordélyház is működött. Ekkor a korábbiakhoz képest a számuk és a kereslet irántuk egyaránt megnőtt, ami elválaszthatatlan a külföldi katonák állomásozásától.[16] A helyi hatóságok nem hivatalosan támogatták és ellenőrizték ezeket a bordélyházakat, mivel létrehozásukkal kívánták előmozdítani a muszlim nők becsületének megőrzését, az ellenük elkövetett szexuális erőszak csökkenését.[17]

Osman Bedri Bey isztambuli rendőrprefektus az első világháború idején harcot indított a prostitúció térnyerése ellen. Egy nagyobb, összehangolt rendőrségi nyomozás során majd kétszáz gyanúsított körében azt találta, hogy a városban lévő prostitúcióért és nőkereskedelemért nagyban felelős egy magyar zsidó pár, *Julie* és *Anton Hirschfeld,* illetve más, magyar, romániai, odesszai zsidó csoportok.[18] *Edward J. Bristow* kutatása szerint az Isz-

13 H. Burcu Baba: “The Construction of Heteropatriarchal Family and Dissident Sexualities in Turkey”. Fe Dergi, no. 1, 2011, pp. 56–57.

14 Salahaddin Asım: Osmanlı’da Kadınlıg¨ın Durumu. Arba Yaynları, Istanbul, 1989, p. 56.

15 Abdülaziz Bey: Osmanlı Adet, Merasim ve Tabirleri. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Istanbul, 2000, p. 331.

16 Mark David Wyers: “Wicked” Istanbul: The Regulation of Prostitution in the Early Turkish Republic. Libra, Istanbul, 2012, pp. 84–92.

17 Uo. 113. o.

18 Edward J. Bristow: Prostitution and Prejudice, The Jewish Fight Against White Slavery 1870-1939. Shocken Books, New York, 1982, p. 285.

tambulon keresztül haladó nőkereskedelem kezdőpontja az orosz cárság fekete-tengeri kikötője, Odessza volt.[19] Az itt működő bordélyházak többségét működtető zsidók szoros kapcsolatban álltak az Isztambul Beyoğlu negyedében bordélyokat üzemeltető zsidókkal. Ennek a kapcsolati hálónak a keleti végpontja az egyiptomi Alexandriában volt, ahol az 1900-as évek első évtizedében készített rendőri statisztikák is alátámasztották, hogy a zsidó prostituáltak orosz, bukovinai és galíciai területekről érkeztek.[20] A vizsgálat hatására az elfogott emberkereskedőket deportálták, és az egész ország területén megtiltották a nők áruként való adásvételét.[21]

Változást a Török Köztársaság 1923-as kikiáltása hozott. Az új államvezetés bezárta az Isztambul anatóliai oldalán lévő bordélyházakat, és az európai oldalon is csupán egyes negyedekben engedélyezte azok működését (Beyoğlu, Karaköy, Feridiye). Az újonnan létrejött vörös lámpás negyedek térbeli elhelyezkedése kiélezte az első világháború előtt sem elhanyagolható mértékű vallási-etnikai szegregációt. A város európai részén álló karaköyi kikötőnegyedben csak keresztény, míg beljebb, Feridiyében csak muszlim nők dolgozhattak. A két kerület között elterülő, több évszázada különböző kisebbségek (görögök, zsidók, oroszok)[22] által lakott szórakozó-vigalmi negyedben, Beyoğluban viszont különböző vallású és etnikumú prostituáltak is dolgoztak.[23]

Férfiak csak vásárlóként vehettek részt a prostitúciós üzletben, a bordélyházakat ugyanis csak nők irányíthatták, akiket a keresztény részen *direktör*nek (igazgató), míg muszlim körben *teyzé*nek (nagynéni) neveztek. A prostituáltak önkéntesen regisztráltathatták magukat, ha elmúltak tizennyolc évesek, ám egy korabeli újság riportja szerint a rendőrök a muszlim nőket próbálták lebeszélni az ilyen irányú döntésről.[24] Ugyanakkor az első világháború alatt az örményeket érő kollektív üldöztetés női túlélői sok esetben török háztartásokban találtak menedéket, ahol gyermeküket a török család a sajátjaihoz hasonlóan nevelte, és segítette a török kultúra elsajátításában. A

19 Uo. 105–107. o.

20 Uo. 193–198. o.

21 Rıfat Bali: The Jews and Prostitution in Constantinople: 1854-1922. The Isis Press, Istanbul, 2008, p. 54.

22 A Népszövetség a nő- és gyerekkereskedelemről készített 1927-es kutatása szerint Törökországban a török állampolgárok által vezetett bordélyházak többségét egykori görögök (90 bordélyház), illetve örmények (40) leszármazottai vezetik. Muszlim kézben öt ház volt. A külföldiek irányítása alatt álló 42 ház többsége orosz (22) kézben volt. Románok (7), görögök (6), osztrákok (6) birtokában volt még számottevő mennyiség, illetve létezett egy francia tulajdonú bordélyház is. Report of the Special Body of Experts on the Traffic in Women and Children. Part I. League of Nations, Genova, 1927. Idézi Mark David Wyers: i. m. 119. o.

23 Mark David Wyers: i. m. 113. o.

24 "Istanbul'da Fuhuş Meselesi: Mecmuamısın Içtimai Tetkiki". Resimli Ay, 1928, p. 22.

felnőtt anyáktól viszont rendszerint megtagadták a segítséget, így közülük többen prostitúcióra kényszerültek.[25]

Az új török állam prostitúciós politikájának sugalmazott, de hivatalosan el nem ismert célja a török nők prostitúciótól való távoltartása volt. Ha ez nem sikerült, akkor legalább azt igyekeztek elérni, hogy csak török férfiak látogathassák őket. Erre utal a muszlim bordélyoknak a kikötőktől, így a városba érkező külföldiektől távoli elhelyezkedése is. A bordélyházak muszlim vezetőinek hivatalos megnevezése is az üzleti kapcsolaton túlmenő gondoskodórokoni védőháló fenntartását tükrözi.

Az előbbiekben jellemzett korai kriminálpolitika kudarca rövidesen bebizonyosodott. Bár a húszas évek végére csökkenő tendenciát mutatott a regisztrált prostitúció, a török nők aránya a prostituáltak között folyamatosan nőtt.[26]

A prostitúció visszaszorítása érdekében végzett kormányzati munka magával a török állam létrejöttével egyidős. Az Oszmán Birodalmat a legtöbb nemzetközi támadás a fehér rabszolga- és emberkereskedelem, illetve a prostitúció kezelése miatt érte. A hatóságok magatartása elnéző volt, illetve az illegális tevékenység elleni harc helyett adóztatás útján profitáltak a prostitúcióból.[27] Az új török állam a prostitúció legalizálásával ellenőrizhetővé próbálta tenni a tevékenységet, de rövid időn belül a korábbihoz hasonló aggályokat vetett fel a nemzetközi, elsősorban az amerikai sajtó.[28] Késleltetve ugyan, de a török média is beszámolt a rendőrök és a legális bordélyházak körében tapasztalható korrupcióról[29], ami lépésre kényszerítette az államot.

1930. március 2-án minden nagyobb török napilap *(Cumhuriyet, Milliyet, Vakit)* a címoldalán foglalkozott a kormányzat direktívájával, amely névleg a bordélyok megszüntetésére tört, *de facto* az akkori helyzetet tartósította, szigorú keretek közé szorítva. A rendelet értelmében a továbbiakban nem lehetett új bordélyházat nyitni, és az eddig illegálisan működőket azonnal be kell

25 Arlene Voski Avakian: A different future? Armenian identity through the prism of trauma, nationalism and gender. New Perspectives on Turkey, vol. 1. 2010, p. 209.

26 Frank A. Ross – C. Luther Fry – Elbridge Sibley: The Near East and American Philanthropy. Columbia University Press, New York, 1929, p. 174.

27 Egy 1909-es kormányzati irat számol be arról, hogy a rendőrség pénzt kér az illegálisan működő bordélyházaktól a zavartalan működésért cserébe. http://pulitzercenter.org/reporting/turkey-sex-trade-workers-prostitution-government-regulation-economy

28 "Wicked Constantinople as Seen by an American". The Washington Post, 10 June, 1923. p. 2.; "White slaves in Turkey". The Washington Post, 9 February 1880, p. 1.; "White Slave Trade". The Los Angeles Times, 2 January 1902, p. 3.; "Pitch of News from the Middle East". The Los Angeles Times, 15 November 1907, p. 6.

29 "Rüşvet Meselesinden Üç Polis Tevkif Edildi". Milliyet, 14 November 1933.; Rüşvet Işi". Milliyet, 15 November 1933.

zárni. Így kellett eljárni a legális, de dzsámik vagy iskolák mellett működő kuplerájokkal is. A legálisan dolgozó prostituáltak továbbra is végezhették a munkájukat, de új lányok nem csatlakozhattak hozzájuk. Kiskorúak természetesen ezután sem dolgozhattak ilyen formában. A bordélyházaknak éjfélkor be kellett zárniuk, illetve a nyitva tartás alatt alkoholfogyasztás, vagy bármilyen szerencsejáték űzése is tilalmasnak számított ezeken a helyeken.[30]

Összességében az állapítható meg, hogy az Oszmán Birodalomban virágzó prostitúciót és emberkereskedelmet az első világháború után létrejövő török állam a legalizálással és szabályozással kívánta megoldani. Később ennek kudarca után sem szándékozott viszont lemondani arról az információs bázisról, amelyet a prostituáltak regisztrációja, illetve egészségügyi ellenőrzése kapcsán megszerezhetett. A teljes tiltás feltehetően a kormányzat és a rendőrség hatékonyságának kérdését vetette volna fel, a második világháború után pedig bármelyik *Atatürk* által kezdeményezett reform, így a prostitúció legalizálásának megszüntetése is népszerűtlennek és vitákat gerjesztőnek tűnhetett volna a kortársak szemében.

Az Oszmán Birodalom korszakában a rendőrség illegális sarcolása, majd a szabályozási rendszer megszigorítása feltehetően megnehezítette a külföldi bordélyház-tulajdonosok tevékenységét. Ezzel összefüggésben feltételezhető, hogy a csökkenő legális prostitúció mellett is – immáron csak az illegális terjeszkedés következtében – növekedett a török nemzetiségűek részaránya. A későbbi szabályozások alapján az látható, hogy a kezdetben török prostituáltakra irányuló pozitív diszkrimináció a legális szférában piacvezetővé válásuk után nem csupán hogy megszűnt, de negatív irányba fordult (a külföldiekhez viszonyítva). A kérdés megválaszolásához nem hagyható figyelmen kívül a vallási és ebből a köztársaság idején is megmaradó etikai magatartások számbavétele.

A vallás és a prostitúció kapcsolata

A Korán egyértelműen tiltja a prostitúció minden formáját.[31] Egy 2007-es kutatás szerint a török társadalom hatvanhét százaléka tekinti a bűncselekményt

30 "Fuhuşla Mücadele Talimatnemesi". Cumhuriyet, 1 May 1930.

31 "És ha egyesek (a rabszolgáitok közül), akiket a jobbotok birtokol, a (szabadság)levelüket kívánnák, akkor – ha valami jót tudtok bennük – írjátok meg azt és adjatok nekik Allah java(i)ból, amiket ő néktek adott! És az evilági élet forgandó javai után áhitozva ne kényszerítsétek rabszolganőiteket prostitucióra (sic!) – ha meg akarják őrizni a tisztességüket! Ha valaki kényszerítette őket, akkor – ha már megtörtént a kényszerítésük – Allah megbocsátó és könyörületes." 24. Szúra (33) Korán. Helikon Kiadó, Budapest, 1987, 251. o.

(crime) és a vétket *(sin)* szinonimáknak.[32] Ebből két következtetés vonható le. Egyfelől, a törvényi szabályozás értelmezését áthatja a vallási meggyőződés. Erre kiváló példa, hogy a becsületgyilkosságok elkövetőinek büntetését sokszor azért enyhítik, mert a vallási törvény alapján joga van az apának vagy bármilyen férfi hozzátartozónak a nő megölésével „tisztára mosni" az általa elkövetett vétket (például házasság előtti szexuális kapcsolat létesítése). Másfelől, a vallási meggyőződést a jelenlegi törvényi szabályozás keretei között újraértelmezik, átalakítják. Az állami bordélyházakba járó muszlim vallásúak úgy értelmezhetik a prostituáltnak fizetett összeget, mintha ezzel az aktus idejére birtokba vették volna a nőt. Ugyanis a *sária* és a *kanun* által engedélyezett, nem a feleségekkel folytatott szexuális aktusra – bár csak a rabszolgaként megvásárolt nőkkel, de – mindig volt lehetőség. Tudomásom és a török szakemberek szerint sem készült erről kutatás, az állításaimat saját, tíz emberrel készített interjúim alapján fogalmazom meg. A tízből nyolc nyíltan vállalta az előbbi véleményt, míg a maradék kettő többszöri kérdésekre magyarázta el ugyanezt a koncepciót. Mindannyian húsz és harminc év közöttiek voltak, és csak a két szégyenlősebb magatartást tanúsító fiú származott vidékről és került felnőttként a városba. Hatan, köztük az egyik vidéki származású még egyetemi tanulmányait végezte, míg a másik négy már munkába állt. Mindannyian értelmiségi foglalkozást űztek.

Az Oszmán Birodalom területén két különböző típusú jogrendszer létezett, a *sária*[33] és a *kanun.*[34] Ezek nem a bűnöket, hanem a büntetéseket definiálták eltérően. Az előbbi alapvetően a testi fenyítésekkel és kínzásokkal, akár csonkításokkal operált, az utóbbi anyagi ellenszolgáltatással javasolta ellentételezni az elkövetett bűncselekményt. Egyik sem ismerte a prostitúció fogalmát, hanem a házasságtörés *(zina)* szélsőséges formájaként tekintett rá. Ha a felek nem voltak házasok, akkor az aktusért korbácsolás, ám ha házasok voltak (tehát megcsalták a házastársukat), akkor megkövezés volt a büntetés.[35] Legális szexuális aktust muszlim férfi csak a házastársával, ágyasával (ebben az esetben ilyen a rabszolga) végezhetett, illetve a maszturbáció is megengedett volt.[36]

32 Ayse Onal: Honour Killing – Stories of Men Who Killed. SAQI, London, 2008, pp. 253–254.

33 II. Mehmed (1432–1481) idején fejlesztették az iszlám törvénykezést, de az továbbra is döntően a Koránon alapult.

34 Hódító Szulejmán (1520–1566) uralkodása alatt kezdték a *sáriát* összekapcsolni szekuláris büntetési módszerekkel, az isten ellen való vétek helyett az állam ellen való bűn elkövetésének irányába.

35 Elyse Semerdjian: "Off the Straight Path" – Illicit Sex, Law, and Community in Ottoman Aleppo. Syracuse University Press, New York, 2008, p. 4.

36 Elemzésében több olyan példa szerepel, amely a maszturbáció és a születéskontroll kapcsolatát boncolgatja. Basim F. Musallam: Sex and Society in Islam: Birth Control Before the Nineteenth Century. Cambridge University Press, Cambridge, 1983, pp. 15–33.

A Korán három helyen említi és ítéli el a házasságtörést. A 17. (Éjszakai utazás) szúra a további bűnök kapujaként hivatkozik rá. Ugyanez a szúra úgy rendelkezik[37], hogyha valaki nem tudja négy tanúval igazolni a házasságtörést, akkor nyolcvan korbácsütést érdemel. A harmadik esetben a Világosság szúra a házasságtörők száz korbácsütéséről rendelkezik.[38] Ennek értelmezése és alkalmazása a törvényi szabályozásban[39] érdekes módon figyelmen kívül hagyja a 24. szúrában megjelenő prostituált *(fahişe)* fogalmát, ami *„adott esetben nem annyira »paráználkodás«-t, hanem a korábbi szokásjog továbbélését jelentette, amit az iszlám elvetett”*[40].

*Elyse Semerdjian*nak a kora újkori Aleppóban végzett kutatásai szerint az ötven prostitúcióval kapcsolatos bűnügy negyvenkét százalékában volt érintett a prostituált családja, közeli vagy távoli hozzátartozója.[41] (Habár európai országok korabeli esetei között is vannak ilyen bűnelkövetői hálózatok[42], nem ennyire kiterjedt mértékben.) Az adatok alapján feltételezhető a következő stratégia: ha már a család egy tagja a vallási szabályok szerint szégyent hozott a közösségre és a családjára, akkor azt maguk a hozzátartozók akarták ellenőrizni és irányítani. Ugyanígy, feltehetően vallási megfontolásokból a korabeli hatóságok inkább a muszlim nők ellen kezdeményeztek vizsgálatot.[43]

Ezek alapján feltételezhető, hogy az 1930-as szabályozás hátterében a bordélyházak fenntartásának racionális indokai (könnyebben nyilvántarthatók a prostitúcióból élők) mellett olyan érvek is állhattak, mint a török nők, vagyis a saját állampolgárok feletti kiterjedtebb ellenőrzés szándéka. Ugyanakkor a prostituáltakkal szembeni negatív diszkriminációnak táptalajt adhatott, hogy a törvényi szabályozás értelmében az ellenőrzés vagy bármilyen más közreműködés tilos volt a férfiak számára. Miután a prostituáltak közvetlen környezete, a férfi rokonok kiszorultak a prostitúciós üzletből, megjelentek a nyilvánosság előtt, és ezzel párhuzamosan növekedett a prostituáltak elleni inzultusok száma is.[44] A hatóságok szigorúbb viselkedését magyaráz-

37 17. Szúra (33) Korán… i. m. 199. o.

38 Itt nem tesz különbséget a házas és nem házas elkövetők között, ami a későbbiekben az iszlám joggyakorlatban további kérdéseket vetett fel.

39 Ennek részletesebb kifejtését lásd Basim F. Musallam: i. m. 7–22. o.

40 Simon Róbert: A Korán világa. Helikon, Budapest, 1987, 116. o.

41 Elyse Semerdjian: i. m. 120. o.

42 Alain Corbin: Women for Hire: Prostitution and Sexuality in France after 1850. Harvard University Press, London, 1986, p. 69.

43 Anélkül, hogy a kutatás bizonyítani kívánná, hogy a török nők nagyobb arányban vettek részt a prostitúciós üzletben, mint a többiek, a prostitúcióra vonatkozó nyomozati iratok kilencvenhárom százaléka muszlim nőkről szólt. Elyse Semerdjian: i. m. 121–122. o. Lehet, hogy a muszlimokra jobban odafigyeltek.

44 Mark David Wyers: i. m. 119–123. o.

hatja, hogy a külföldiek kiszorítása után a helyüket átvették a török állampolgárok, és a továbbiakban nem lehetett a külföldiek által irányított üzlet megtévedt áldozatainak tekinteni a török prostituáltakat. Hiszen a továbbiakban török nők vezetése alatt dolgoztak.

Törvényi háttér

A már részletezett 1930. évi 1593-as számú általános egészségügyi törvény 128. cikkelye foglalkozott először a bordélyházakkal és azok munkavállalóival. A részletes szabályozást elhalasztották. Ezt 1933-ban fogadták el, majd az 1961-ben beiktatott új alkotmány miatt hatályon kívül helyezték, de még ugyanebben az évben a bel- és az egészségügyi minisztérium által közösen kiadott kormányrendelet meghatározta a prostituált fogalmát: *„mint olyan nőt, aki másokat anyagi haszonszerzés érdekében elégíti ki, és ezért különböző férfiakkal szexuális kapcsolatot létesít”*[45]. Prostituált csak nő lehet, transznemű személyek csak teljes átoperálás után regisztrálhatók.[46]

A törvény értelmében prostituáltak háromféle helyen dolgozhatnak. Elsőként a 16. cikkely a bordélyházakat említi, amelyek *„olyan helyek, ahol a prostituáltak (genel kadın)*[47] *egy helyen laknak és prostitúciót gyakorolnak, vagy erre a célra összegyűlnek”*[48]. A 17. cikkely rendelkezik az egyesülő helyekről *(birleşme yeri),* amelyek *„prostitúció céljára rövid időre kiadott zárt helyek”*[49]. A 18. pedig az olyan házakról szól, *„ahol egyedül gyakorolják a prostitúciót”* a nők.

A továbbiakban a törvény a higiéniára helyezi a hangsúlyt. A 25. cikkely rendelkezése alapján a prostituáltaknak kéthetente kell orvosi vizsgálatra menniük, ha viszont tizennyolc és huszonegy év közöttiek, akkor tíznaponként. Ha a bordélyház nem küldi el a nőket a vizsgálatra, a 100. cikkely értelmében először egy hónapra, többszöri szabályszegés esetén két hónapra zárják be. A 29. cikkely alapján a prostitúció csak végső megoldás lehet, és

45 Hasan Dursun: Fuhşa ve fuhus hakkındaki temel türk hukuk normlarına genel bir bakış. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, no. 93, 2011, p. 425. A törvényt 1973-ban módosították.

46 Seks Ticareti Bilgilendirme Dosyası – 8. Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği (CETAD), Tarih, Istanbul, 2007, p. 29. http://www.cetad.org.tr/CetadData/Book/35/269201116920-bilgilendirme_dosyasi_8.pdf

47 Szó szerinti fordításban általános nőt jelent, ám ez a hivatalos megnevezés a prostituáltra a *fahişé*vel szemben, amely offenzívebb jelentéstartalommal (gyakran fordítják kurvaként) bír.

48 Hasan Dursun: i. m. 425. o.

49 Uo.

ilyen értelemben implicit módon visszafordíthatatlan helyzetet teremt a nők számára. A 62. cikkely foglalkozik is azzal, hogy a nőket *(kadın)* és szüzeket *(kız)* meg kell menteni az ilyen munkától.

Az 57-es cikkely értelmében egyetlen ok, betegség esetén nem kényszeríthetők a prostituáltak munkára, minden más esetben a munkáltató kérésének eleget kell tenniük és dolgozniuk kell. A 77-es cikkely értelmében tizennyolc éven aluli gyermekek nem léphetnek be a bordélyház területére. Habár nők beengedését nem tiltja a törvény, féléves kutatásom, napi szintű résztvevő megfigyelésem alapján egyszer se engedtek be nőket. A bejáratot a hatóság által kirendelt személynek kell őriznie. Egy ilyen személy állította, azért nem enged be nőket, mert úgy sincs semmi keresnivalójuk ott.

A 80. cikkely szigorúan tilt bármilyen reklámtevékenységet. Maximumként egy kevés fehér fényt engedélyez, ha a hely árnyékos területen van. Karaköy legtöbb bordélyháza például autóbontók és fémkereskedések közvetlen szomszédságában található. Az utcára néző fronton két méter magas falnak kell állnia, hogy ne lehessen belátni.

A 94-es cikkely értelmében a bordélyházban kisegítő személyzetként huszonöt – nők esetében harmincöt – évesnél idősebb személy dolgozhat. A nemi diszkrimináció értelmét a szabályozás további részei világítják meg, e szerint, ha a harmincöt évesnél idősebb nő szép, akkor őt ellenőrizhetik az ott dolgozók, és gyanú esetén (értsd: prostituáltként dolgozik) a rendőrségnek kell átadniuk.

A prostitúció minden más formáját a büntető törvénykönyv szabályozza. A 77. cikkely az emberiesség elleni bűntettek közé sorolja a prostitúcióra kényszerítést. Majd a 227. cikkely részletezi a prostitúció illegális formáit. Az első pontja szerint, *„ha valaki gyereket kényszerít (vagy hozzájárul bármilyen formában), hogy prostituálttá váljon, ha segít valakinek, aki ezt teszi, vagy közbenjár ilyen ember és egy gyerek között, azért négytől tíz évig tartó büntetés szabható ki”*.

A második pont alapján *„ha bátorít valakit prostitúcióra, segít neki, hogy azzá váljon, helyet biztosít vagy közvetít. Bármilyen cselekmény mely révén egy személy valaki prostituálásán keresztül pénzt szerez, bátorításnak minősül, és ezért kettőtől négy évig tartó letöltendő szabadságvesztésre ítélhető.”* A törvény harmadik pontja értelmében *„bárki, aki behoz vagy kiküld* [tudniillik az országba vagy az országból] *személyeket vagy csoportokat azzal a szándékkal, hogy prostituáltak legyenek, a fentiek szerint büntetendő”*. A negyedik pont kiegészítésével: *„A fenti büntetés megduplázandó, ha a sértett személyt erőszakkal, gonoszsággal vagy magatehetetlenségének kihasználásával bírták prostitúcióra.”*

Az 5. pont értelmében: *„másfélszeresére kell növelni* [tudniillik a büntetést], *ha az elkövető az áldozat felesége, leszármazottja, testvére, nevelő szülője, tanára, edzője, orvosa vagy bármilyen más olyan személy, aki a védelméért és irányításáért felelős, vagy ha köztisztviselő vagy nagy hatáskörrel bír”.* Viszont a 6. pontnak megfelelően: *„másfélszeresére kell növelni a fenti büntetést, ha bűnszervezet követi el”.* A 7. szerint: *„ha jogi személy az elkövető, akkor a jogi személyekre külön vonatkozó óvintézkedések lépnek érvénybe”.*[50] A törvényt záró, 8. pont értelmében *„bárki, akit prostitúcióra kényszerítettek, alanya lehet terápiás kezelésnek”*[51].

A törvény a gyerekek sérelmére elkövetett magatartás tárgyalásával kezdi, a török törvényben ennek kiemelése arra utal, hogy a török kriminálpolitika egyik legfontosabb szempontja az új generáció testi-erkölcsi megóvása. A jelenlegi török alkotmány 58. paragrafusa az államot teszi felelőssé a fiatalok – alkoholtól, kábítószertől, szerencsejátéktól, bűnözéstől való – megvédéséért.

A történeti előzmények ismeretében nem meglepő, hogy a prostitúcióval kapcsolatos szabályozás esetében a törvény nagy hangsúlyt helyez a külföldiek védelmére. A következő pont büntetési tételt duplázó rendelkezése arra szolgál, hogy a balkáni országok felől egészen Egyiptomig érő ember-, illetve főként nőkereskedelmi útvonal csomópontja ne Törökország legyen.[52] Az úti okmányokról szóló törvényben szereplő, az országba prostitúció vagy prostitúció elősegítése céljából belépő személyek kiutasítására vonatkozó külön rendelkezés szintén ennek elkerülésére szolgál.[53]

Az oszmán időszakbeli gyakorlat elkerülése, illetve felélesztése ellen foglal állást az 5. pont. A korábbi évszázadok hagyományát, a család és a férfi rokonok erejét a szekuláris török állam láthatóan ugyanolyan erősre becsüli, mint a szervezett bűnözésnek a modern, globalizálódó világban betöltött szerepét.

A kényszer alatt álló nők védelmére szolgáló szervezetek között nagyszámú, nem állami hátterű szervezet[54] és program[55] is létezik.

50 A törvény ebben az esetben vagy a cég megszüntetésével, vagy pedig nagyobb összegű pénzbírsággal szankcionál.

51 Official Gazette, no. 25611. http://legislationline.org/documents/action/popup/id/6872/preview

52 A nemzetközi média a mai napig mégis így tekint az országra: http://news.bbc.co.uk/2/hi/6497799.stm

53 Pasaport Kanunu 5682/1950-es törvény http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.3.5682&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0

54 Az egyik legismertebb: Sefkatder. http://www.sefkatder.org/

55 A nők megerőszakolása ellen akár egy népszerű török tévésorozatot is felhasználnak. http://www.hurriyetdailynews.com/therapy-for-rape-victims-with-turkish-tv-series.aspx?pageID=238&nid=15462

Kutatási eredmények a prostituáltakról

A szexualitás oktatásáért, az ezzel kapcsolatos betegségek gyógyításáért és kutatásáért felelő központ *(Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği; CETAD)* a Mimar Sinan Egyetemmel közösen 2007-ben *Sex Ticaret* címen publikálta kutatási eredményeit. Az adott évben ötvenhat bordélyház működött legálisan, ezekben háromezren dolgoztak regisztráltan, további tizenkétezernek volt ugyan orvosi igazolása, de nem volt bejelentett munkahelye. Tehát összesen tizenötezer embert tudtak számon tartani prostituáltként. Regionális szinten a *valili*k (kormányhivatal) és a *belediye*k (önkormányzatok) között oszlanak meg a prostitúcióval kapcsolatos feladatok.[56] A legális prostitúció működéséért a prostitúció elleni harc *(Fuhuşla Mücadele Komisyonu) valili* bizottsága felel. Az előbb sorolt adatok az ő nyilvántartásukból származnak a kutatók beszámolója szerint. Jogkörüknek köszönhetően engedélyezik, valamint regisztrálják a bordélyházakat és a prostituáltakat is, illetve felügyelik a prostituáltak egészségügyi kontrollját, és regisztrálják az egyedül dolgozó huszonegy év alattiakat is.

A CETAD kutatása szerint kevés prostituált regisztráltatja magát, és a számuk folyamatosan csökken. 2007-ben a prostitúció szempontjából legnépszerűbb városban, Isztambulban legálisan csupán százhuszonhat nő dolgozott. A regisztráció alacsony számát magyarázó tényező, hogy ha egy bordélyházban dolgozó át akar költözni egy másik város hasonló létesítményébe, az egész regisztrációs procedúrát újra el kell végeznie. Az isztambuli prostituáltak körében végzett interjúim alapján pozitív változásként könyvelhető el a szexmunkára kényszerítés visszaszorulása. Az elmúlt harminc évben folyamatosan csökkent azoknak a nőknek a száma, akiket megfélemlítés és eladósítás révén a prostitúció világába szorítottak. Ezzel párhuzamosan nőtt az önszántukból ilyen típusú munkát végzők aránya.[57]

A regisztrációt végző Prostitúció elleni harc nevű bizottság ritkán, vagy az utóbbi években egyáltalán nem engedélyezi bordélyház regisztrációját. Az ez ellen a politika ellen szervezett tüntetések[58] hatására a török sajtó egyik gyakori témájává vált a kérdés. A *Milliyet* újságírónőjének az isztambuli Karaköy körzet *(mahalle)* Zürafa utcájában található bordélyházról készített beszámolója jól rávilágít a rendszer különböző hibáira.[59] Először is nő lévén nem en-

56 A *valili*k az utóbbi húsz-harminc évben hangsúlyosabbá váltak, mint a *belediye*k.

57 Seks Ticareti… i. m. 29–30. o.

58 Karaköy Genelevi'nde eylen. Yeni Safak, 07. 11. 2007. http://yenisafak.com.tr/gundem-haber/karakoy-genelevinde-eylem-07.11.2007-80258

59 http://www.milliyet.com.tr/karakoy-genelevi—br—kapilarini—font-color-darkblue-kapatiyor—-font-/gundem/gundemdetay/24.06.2009/1110210/default.htm

gedték be, hogy interjút készítsen a bent dolgozó nőkkel, csak a tulajdonosokkal beszélhetett. A működtetők a legfőbb problémának azt tartották, hogy a regisztráció lelassulása (értsd: *de facto* megszűnése) miatt alig száz nő szolgál ki itt naponta hatezer férfi kuncsaftot. Az ingatlanfejlesztők az utóbbi évtizedekben éppen a karaköyi bordélyházakkal teli környéket kívánják átalakítani. A cikk állítása szerint ott szeretnének nagyobb beruházásokat kivitelezni a befektetők. Ebben a helyi Prostitúció elleni harc nevű bizottság is együttműködik velük[60], habár hivatalosan azt közlik, hogy nincs napirenden a bordélyok bezárása.[61] Ezek a bizottságok területi alapon szerveződnek, mégis kormányzati akaratot képviselhetnek az államszervezetben betöltött, a szervezetileg a mindenkori kormány alatt működő bizottságokként.[62] Az egészségügyi rendelet 26-os cikkelye alapján jogosultak egy titkos listát vezetni, amelyen minden valaha regisztrált nő szerepel. E lista alapján a rendőrök olyan nőket is jogosultak orvosi vizsgálatra kényszeríteni, akik adott esetben évek óta nem tudnak legálisan dolgozni prostituáltként. A bizottság cinizmusára utal, hogy a munkafeltételeket nem biztosítják ugyan, de feltételezik, hogy az adott nő illegálisan dolgozik.

A CETAD-kutatás összegzése szerint a rendszer előnye, hogy a prostituáltak egészségügyi ellenőrzés alatt állnak, kevésbé vannak kitéve az erőszaknak, és láthatóságuk miatt a nem kormányzati szervezetek *(non-governmental organizations; NGO)* segíthetnek az áldozattá válás elkerülésében. A jelenlegi rendszer hátránya azonban, hogy a prostituáltak adófizetési kötelezettségük ellenére nem részesülnek betegbiztosításban. A népességi nyilvántartásban prostituáltként szerepelnek, ami miatt a gyermekeik bizonyos állami tisztségeket (elsősorban a rendvédelem terén) nem tölthetnek be. Erre utal az egészségügyi rendelet 29-es cikkelye, amely szerint a prostituált lét amiatt is visszafordíthatatlan, mert hiába fejezi be ezt a tevékenységet valaki, mindenképpen együtt kell élnie a gyereke számára hátrányos következményekkel.

Ügyfélválasztás híján a bordélyház határozza meg, mikor dolgozzanak. Csak engedéllyel hagyhatják el városukat, és az Isztambulban dolgozók kötelesek a bordélyházban lakni. További hátrány, hogy a munka törvénykönyvében nem szerepel rájuk vonatkozó passzus, ezért egészségbiztosítás-

60 Egy ankarai példa is létezik hasonló együttműködésre: http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1064382&CategoryID=77

61 A nyilatkozat iróniája, hogy pár nappal korábban záratott be végleg a bizottság két bordélyházat. http://www.milliyet.com.tr/Yasam/SonDakika.aspx?aType=SonDakika&ArticleID=1110210

62 Seks Ticareti… i. m. 30. o.

ban sem részesülnek. A helyzetüket szabályozó egészségügyi törvény szerint az egyetlen államilag finanszírozott vizsgálat csak a nemi betegségekre vonatkozik, így a jogérvényesítési lehetőségeik meglehetősen korlátozottak. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján szinte csak a közterületen folytatott protestálásban merült ki a jogaikért való küzdelem.[63] Ezen főként az egykori, vagy illegálisan dolgozó nők tudnak részt venni.

A legális piacon dolgozó nők láthatósága csak a kormány számára adott. A CETAD-kutatást leszámítva egyetlen más vizsgálat esetében sem engedélyezték az állami irányítású bordélyházak elemzését.[64] A szexmunkát végző nők regisztrációjáért felelő szervezet elnevezése szerint gyakorlatilag magának a tevékenységnek a felszámolására jött létre. Áldozatpolitikájuk csak a szigorú preventív rendelkezésekben érhető tetten, ám egyértelmű jogkorlátozás árán: az örömlányoknak a bordélyházakban kell lakniuk, a várost csak engedéllyel hagyhatják el. Az ember-, főként nőkereskedelem elleni kormányzati politika oktatási és szociális támogatást nyújt a prostitúcióra kényszerített nőknek.[65] A miniszterelnökség emberi jogi kabinetje foglalkozik – Atatürk gyalázásának, illetve a tiltott szerencsejátékoknak a kezelése mellett – a prostitúcióra kényszerítettek által beadott kérvényekkel. A bordélyházaknak az állam által megszabott feltételek (alkohol, szerencsejáték tiltása, éjszakai zárva tartás) és a csökkenő kínálat (új bordélyház-alapítási kérelmek elutasítása) mellett valóban nehéz sikerrel felvenniük a versenyt az illegális prostitúció különböző formáival szemben.

Az illegális prostitúció lehetőségét, pontosabban kényszerét már a Prostitúció elleni harc nevű bizottság jogköre implicit magában rejti. A tizennyolc és huszonegy év közötti regisztrált prostituáltak a törvény értelmében nem dolgozhatnak bordélyházakban, csak a korábban felsorolt másik két lehetőséggel (regisztrált szálloda szobája, önálló lakás regisztrációja) élhetnek. Viszont a Prostitúció elleni harc bizottsága jogosult a bordélyházakon kívül más épületet vagy helyet regisztrálni. Erre más szervezetnek nincs jogköre. A fiatalságuk miatt valószínűsíthetően népszerűbb nők három éven keresztül mint prostituáltak tíznaponként egészségügyi ellenőrzésen kötelesek részt venni, ám a vizsgálatok tulajdonképpeni okát: a szexmunkát nem végezhetik legáli-

63 Uo. 3–4. o.

64 Az egyik leghíresebb példa a kilenc országot összehasonlító Prostitution and Trafficking in Nine Countries: An Update on Violence and Posttraumatic Stress Disorder, ahol csak Törökországban nem vizsgálhatták a legálisan dolgozó prostituáltakat. Journal of Trauma Practice, nos. 3–4, 2003, pp. 33–74.

65 http://www.mfa.gov.tr/turkey-on-trafficking-in-human-beings.en.mfa

san, ezért az ilyen korú török nők gyakran hirdetnek az internet eszkortoldalain „egész estés szórakoztatást”.[66] Beyoğluban több olyan bordélyház működik, amelyet masszázsszalonként, illetve éjszakai bárként jegyeztek be. Az itt dolgozókkal készített interjúk szerint e helyeken többségében külföldi nőket foglalkoztatnak, akik Oroszország, Egyiptom, Szerbia és Románia felől érkeznek.[67]

A CETAD vizsgálata kiterjedt az illegális prostitúciót folytatók számára is, amit egy kutatói becslés nyolcvanötezerre tett 2007-ben. Ebbe nem számolták bele a külföldieket és a férfi prostituáltakat. Összességében a transzszexuális prostitúcióról igen kevés adat áll rendelkezésre. 2010-ben *Aliye Kavaf, a nőkért és családokért* felelős miniszter egy török újságnak adott interjújában kijelentette, hogy a melegek beteg emberek.[68] Az inkriminált mondat egyértelműen jelzi, hogy a kormány nem is gondolkodik a homoszexuálisok és transzneműek társadalmi integrálásában. A török büntetőjog az egyenlő elvekre vonatkozó hármas cikkely második pontjában felsorolja egyebek között a szexuális diszkrimináció tiltását, ám ennek ettől függetlenül nincs szankciója. Továbbá szexuális orientációval kapcsolatos antidiszkriminációs törvény sincs[69], így a munkaadó későbbi per veszélye nélkül könnyen felmondhat homoszexuális alkalmazottjának.

Isztambulban Beyoğlu mögött a Tarlabaşi úton egészen a Taksim térig tartó útszakaszon kereshetők fel homoszexuális és transznemű prostituáltak. Szintén az európai oldalon, északabbra található az Avcilar városnegyed, ahol nagy számban élnek különböző szexuális kisebbségek, akiknek az ellentétei sok esetben a tettlegességig is fajulhatnak a helyi lakosság muszlim elkötelezettségű tagjaival.[70] Saját beszélgetéseim tapasztalatai alapján azt feltételezem, hogy a homoszexuális és transznemű prostituáltak száma több ezerre tehető. Ők a „munkaerőpiacon” hátrányos helyzetből indulnak, mindazonáltal több nem hivatalos bordélyházuk is van, amelyek elzárják őket a nyilvánosságban rejlő veszélyektől. Az Istiklal út mellett, egy illegális bordélyházban

66 Az egyik legismertebb http://www.escort24h.net/escorts/turkey.

67 Interjú Atanur Koçcsal, 2012. október 3.; Interjú Mustafa Sabangével, 2012. szeptember 29.

68 “Homosexuality is a Disease’ says Turkish Minister”. Hürriyet Sunday Supplement, 7 March 2010. http://www.hurriyetdailynews.com/n.php?n=8216homosexuality-is-a-disease8217-says-minister-2010-03-07

69 A Törökországról szóló antidiszkriminációs jelentés nem is említi a szexuális orientáció miatti megkülönböztetés lehetőségét. http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/country-by-country/turkey/TUR-CBC-IV-2011-005-ENG.pdf

70 Nester tévéprogram, amely beszámol az összecsapásról a szexuális kisebbségek brutális megverésérő l Avcilarban. http://t.co/z1DaEre

dolgozó két interjúalanyom elismerte, hogy a rendőrök tudnak a helyükről, de havonta bizonyos összegért cserébe ezt elfelejtik.[71] Minthogy rájuk nem vonatkozik az egészségügyi rendelet 80-as cikkelye, az itt dolgozó nők általában kivétel nélkül ablakokban támaszkodnak, és hangos kiáltásokkal, fütyüléssel hívogatják a látogatókat.

További probléma, hogy sok nő azért dolgozik illegális prostituáltként például Beyoğlutól északra Osmanbey, Sisli környékén, hogy a rendőrök elkapják őket, két interjúalanyom még meg is vesztegette a rendőröket, hogy fogják el őket. Ugyanis ilyenkor eljárás indul ellenük, és lehetőségük van a Prostitúció elleni harc bizottsága elé kerülni. A korábbi évtizedekben a hatóságok azzal tudták csökkenteni a regisztráció érdekében várakozó nők számát, hogy más munkalehetőséget ajánlottak nekik. Az utóbbi években viszont a szűkülő munkalehetőségek miatt nem tudják máshova átirányítani őket. Meg kellene adniuk a regisztrációt, ám ezt folyamatosan halasztják. *Sevval Kılıc* egykori prostituált emiatt támadja a kormányzatot, és a Prostitúció elleni bizottságot, mivel ahelyett, hogy adót termelő prostituálti munkát engedélyeznének a nőknek, inkább a munkanélküliséget növelik.[72] Tanulságos, hogy Kılıc is privatizálná a bordélyházakat, de szerinte a kormányzatnak még a jelenlegi, számára is elfogadhatatlan feltételek mellett is inkább engednie kellene a nők munkavégzését, mint hogy az illegális szférába kényszerítik át őket.

A prostitúció megítélésével kapcsolatban ma Törökországban több nézetrendszer kapott nyilvánosságot. *Ayse Tükrüçü,* egykori prostituált képviselőjelölt kívánt lenni, hogy a prostituáltak érdekeit érvényesítse: *„Tizenegy éve léptem ki a bordélyból, semmi nem változott, nem számítunk embereknek! Anyák és lányok szószólója szerettem volna lenni.”*[73] Az állami engedélyek megszüntetését, illetve a törökországi prostitúció állami szerepvállalás mentes legalizálását akarja elérni, amely mellett a szociális háló biztonsága is adott lenne a lányok számára. (Tükrükçüt nem választották meg képviselőnek.) Az általa vázolt elképzelés a prostitúció privatizálásaként foglalható össze. Vagyis magáncégek irányítása alatt kívánja megvalósítani a bordélyházak működtetését. Ayse Tükrükçü, *Saliha Ermez* egykori prostituálttal együtt az ellen is protestál, hogy az 51. törvénycikk F. pontja szerint ha egy nő bordélyházat kíván vezeti, akkor ahhoz engedélyt kell kérnie a férjétől, amit be kell mutatnia a hatóságoknál.

71 Interjú Mert Cetinnel, 2012. október 13.; Interjú Ozan Guneyjel, 2012. november 24.
72 http://www.aksam.com.tr/guncel/seks-iscileri-kafalarina-copla-vurunca-yok-olmaz/haber-159656
73 “Bir kadının mücadelesı: Ayse Tükrükçü”. Kadınlar Sokakta. http://kadinlarsokakta.org/a/?p=114

Mehmet Şevket Eygi, elkötelezett köztársaságpárti liberális közíró a prostitúció teljes tiltását tartja megoldásnak, ezzel egyértelműen lehetne harcolni a prostituáltak és a hozzájuk kapcsolódó bűnügyek (drogüzlet, betörés) ellen.[74] Az egyértelmű tiltás hívei többségükben nem fektetnek súlyt a prostituáltként dolgozó nők át- vagy továbbképzésének lehetőségére.

A kormányzati politika nem kívánja kiszélesíteni a legális prostitúció kínálatát, de a megszüntetést is elutasítja. Több török oknyomozó riport arra a következtetésre jutott, hogy a kormányzat a korábban működő bordélyházak bezárásának érdekében együttműködik az ingatlanbefektetőkkel. A teljes betiltás mellett azonban nem kötelezheti el magát, mivel így egyre szűkülő, de még mindig jelentős adóbevételtől esne el, illetve egy atatürki reformot törölne el, amelynek még mindig súlyos aktuálpolitikai hozadékai lehetnek.

Összegzés

A kormányzati politika a legális török prostitúció lassú elsorvasztásán munkálkodik, miközben az illegális prostitúcióhoz mért versenyképtelensége, illetve az államnak mint fenntartónak a prostituáltak munkavégzésével kapcsolatban hozott szigorú rendelkezései céltalanná teszik az egész tevékenység legális működtetését. Ebből a nézőpontból az állam számára az atatürki hagyományok leépítésével párhuzamosan sokkal fontosabbá válik a nőkről való gondolkodásmód megváltoztatása. A vallási hagyományoknak megfelelően a társadalmi reprodukció számára visszanyerni nőket, az önszabályozás technikáinak alkalmazóit. Hátráltatva ezzel a szexualitás mindennapi gyakorlatát végző szexmunkások megerősödését, akik egyedül képesek konkurenciát jelenteni az illegális klubok és bordélyházak kényszerített és fizetett jogfosztottan dolgozó kvázialkalmazottak alkalmazói számára. Vagyis halasztó stratégiájával a kormányzat maga teszi alkalmatlanná a prostitúcióval foglalkozó intézményrendszerét.

74 Mehmet Şevket Eygi: Vesikalı, Serbest, Resmî, KDV'li Fuhuş. Haberkalem, 10 July 2012. http://www.haberkalem.com/yazarlar/1031-vesikali-serbest-resm-kdv-li-fuhus.html